

Az isteni gondviselés jelei és czéljai a magyar nemzet honfoglalásában.*

Hogy őseink Dontó-Mogériában is az egy igaz Istent imádták, azt a történelem alapján nem csak én mondom, hanem mondja Ipolyi Arnold katolikus lelkész is az ő „Magyar mythológiájában“ s vele az egész mívelt világ.

Őseink már a hajdan időkben vallásosak, bátrak, hareziasok, egynejük és *szavatartó*, törvényt tisztelő, becsületes emberek voltak: ezt a történetírás úsátyja, Herodotus a Krisztus előtt jóval megírta.

Ha a biblia nem mondaná is, a tapasztalás hirdeti, hogy *a kik az Istent szeretik, azoknak minden egyaránt javukra szolgál...* s hogy *az Isten ezerziglen cselekszik irgalmasságot azokkal, a kik őtet szeretik és törvényeit megtartják.* Az Isten szeretete és gondviselése csodás jelekkel van beírva a magyar nemzet történelmébe. Nem csoda, ha ily erényekkel tündöklő nemzet az Istent magyarok Istenének s magát az Isten választott népének hitte lenni.

A *honfoglalástól* a mai napiglan az egy igaz Isten pásztorkodása látszik meg nemzetünkön. Mindenható hatalmát sok ízben megdicsőítette a nemzet erőtlenségében. *Jelekkel*, csodadolgokkal, melyeket *atyáinkkal végeztetett* a hareztéreken, törvényt tevő termekben, tudományokban, tudtul adta az egész világnak: *én népem ez!...* féld, tiszteld, becsüld s *ne bántsd a magyart!...*

Már az a csoda esemény is, hogy itt Európa szívében rokontanul, millió ellenségektől körülvéve, annyi évszázadok viharai közt — „még áll hazánk“ ma is, s megfogyva bár, de törve nem: él nemzet e hazán,“ elég bizonyosság *az Isten különös gondviseléséről*.. Mert azt még ellenségeink se tagadhatják meg, hogy a magyar nemzet hatalma, fénye és dicsőssége ma is ragyog..

* Felolvasás. Tartatott Szentháromságon, 1902. július 13-án.

Szeretett magyar király ül az Árpádok trónussán, megkoronázva Szent-István apostoli koronájával. A törvényt tevő termekben a *magyar nemzet* választott *képviselői által* alkotott és törvényes király által szentesített törvények alapján magyar nyelven osztatik az igazság. Az iskolákban, az egész magyar birodalomban, a kötelezett tannyelv a magyar. A törvény, a közigazgatás nyelve magyar . . . Az ország címere magyar . . . A *nemzet* háromszinü *zászlóját* lobogtatják a szellők . . . A felséges *magyar király* arcképe és a magyar nemzet *szent koronájának* jelképe ékesítik a magyar váltó-pénzeket . . . Idegen nagy hatalmak keresik Magyarország barátságát, *szövetségét* . . . Magyar zászlókkal ékesített hajók hordják *szét* a magyar ipar gyárterményeit minden irányban. Mindezek a magyar nemzet életéről, fényéről és dicsőségéről tesznek bizonyosságot.

„Él még a magyarok Istene, hazánkat
Átölelve tartja atyai keze . . .

Félre kishitűek, a kik mostan is még
Kétkelkedni tudtok a jövő felett . . .
Kik nem hiszitek, hogy egy erős istenség
Őrzi gondosan a magyar nemzetet . . .
Az idő, a népek éktelen viharja
Elfújta volna minket, mint egy porszemet;
De ő szentpalástja szárnyát ránk takarta
S tombolt a vihar, de csak fejünk felett.

Nézzetek belé a történet könyvébe,
Mindenütt meglátni vezérnyomdokát,
Mint a folyó vizen által a napképe,
Áthuzódik rajt' aranyhid gyanánt.“

Hát nem csudával, nem tündérmesével határos történet-é a magyar nemzet *honfoglalása* ?

Egy maroknyi harezos nép, egy szent vágytól, titkos érzéstől meglepetik, hogy az *ősök hagyományai* alapján, a *hegedősök* által magasztalt Kanaánt, a *Húnok birodalmát*, mint szent örökségüket ismét visszafoglalják, s maguknak ott új hazát alapítsanak. Fölke-rekednek, mint a légtisztító vihar a messze Ázsiából s nincs semmi akadály, mi útjokat állhatná, vakmerő elhatározásukat megaka-

dályozhatná. A szikla meredeket keleti vérü lovaikkal átszárnyalják, mint a béczek sassai; a folyamok isszonyatos hullámain átszelik, keresztül gázolják könnyü szerrel, mint a mytosz-tenger istene. A népek százczerait, kik fegyveres erővel utjokat merészlik állani: elsöprik, mint a vihar a pozdorját. A *meghódolt* népek százczerait előre tolják, hogy nékiek az őserdők szövevényei között útat vágjanak. Vidáman, jó kedvvel, nemzeti dalokat énekelve, mintha menyegzőre mennének: száguldják át egyik birodalom után a másikat... A megrémült, meghódolt népek, országok: legdrágább kincseikkel sietnek elejökbe... A királyok koronáikat teszik lábaik elébe, hogy békét, kegyelmet nyerjenek e hadistenektől.

Igy érnek a Kárpátok szikla-meredekére, honnan az óhajtott boldog hazát már láthatják. Vezérük, Álmos, itt meghal. Eltemetik fejedelmi gyászpompával. A harez kürtjei gyászdalokat zúgnak a légbe. Halotti tort ülnek. A *táltosok* fehér lovakkal áldoznak a források mellett. Hadurhoz imádkoznak, a nemzet, a magyarok Istenéhez. S midőn kisírták keservüket: Álmosnak fiát Árpádot kapitányuknak, fejedelmüknek választják. A gyászt, a keservet: *szilaj öröm váltja fel*. Uj vezérüket pajzsokra emelve: hódolati esküt tesznek. Aztán megkezdődik az áldomás után az uj harez: *a honfoglalás szent harcza*... Oh minő harez volt ez!... Mintha kerubimok szálltak volna le az égből *boszúló lángkardokkal*, melyeknek az erőtelen földi ember ellenállani nem tud... Mintha a mythos óriásai párduezbőrökbe öltözködve rettenetes csata-bárdjaikkal, szekerezéikkel, buzogányaikkal, görbe kardjaikkal, süvítő nyilaikkal, harezi szekereiken, száguldó lovaikon földrengető titáni harezot vívtak volna...

Nem, nem kerubimok voltak ők, hanem *hadistenek*. Hadurnak *választott* gyermekei... Ki állhatott ellen ily hatalomnak, ily erőnek?... Senki! senki!

Hogy zengi tovább a *hegedős?* — :

„Elhült a szláv, vagy elfutott
Győzött a szittyia kard,
Alpár felett tábor-gyűlést
Álmos szülötte tart.
Árpád a hős, az óriás,
Mint bérczi pálma szál;

Árpád, ki ott a nép előtt
Mintegy hadisten áll. . .“

— — — — —
Szerződtek . . . És a fejedelem
Megnyitja vérerét;
Szerinte sorra hat vezér
Pecsétli esküjét . . .
A vér csorog, s az áldozó
Hőn lelkesülve mond:
Halljon meg, veszszén a gonosz;
Ki törvényt tudva ront.
Virulj te hon, ragyogj te nép
Nagyságban ezrekig!“
Mond s miriádok üdviért
Buzgón imádkozik. —
A harezi hőst, a nép apát
Meghallgatá az ég:
Virul a hon, ragyogva él
A hősi nemzedék.“

Hát nem Isten dolga volt-é mind ez? Hát nem az Isten keltette-é fel őseinkben azt az ellenállhatatlan szent vágyat, hogy Etele örökségét visszafoglalva — új hazát alkossanak? Nem az Isten plántálta-é bé sziveikbe, karjaikba azt a rettenhetetlen *világ-megdöntő erőt*, harezi bátorságot?

* * *

Mikor az Isten e hazát őseinknek adta örökül, *nagy és szent céljai valának.*

A nagy Hunbirodalom szétbomlásával élődi népek ezerei foglalták el ezt a szent földet — *magasabb cél és hivatás nélkül.*

Mint a hollók fekete sergei szállnak a hullára: úgy lepte el az éhen korászok falánk serege *Etele birodalmát.*

Azért vezérelte tehát Isten ide őseinket, hogy a benn maradt rokonokkal, a *székelyekkel* e hazát visszafoglalják s maguknak itt *egy életerős magyar birodalmat alakítsanak, mely képes legyen az Istennek nagy céljait mi bennünk és általunk végrehajtani.*

A népek és nemzetek honfoglalása és élete nem vaktörténet, hanem a legfőbb hatalom bölcs intézkedése az összes emberiség fejlődésére és boldogítására.

Az isteni bölcseség az ő mindent tudásával, előre látta az

Izlám majdani emelkedését, mely a magyar nemzet nélkül Európa kulturáját és a keresztény hitet, még akkor csak fejledező lombos fájával együtt eltörölné, elseperné.

Emberi fogalommal szólva, egy olyan nemzetre volt szüksége az Istennek, mint a magyar, mely kitűnjön a legszebb erényekben: vitézségben, vallásosságban, törvény-tiszteletben és mindenekefelett a hazaszeretben.

Egy oly nemzetre, mely legyen *vádbástyája Európa kebelében a civilizationnak s maga is versenyt tartson a fejlődő emberiséggel.*

Ezért vagyunk mi az Isten *választott* népe és ezért nevezzük mi az Istent: Magyarok Istenének! . . .

És a magyarok Istene *nem csalódott választott népében.*

Nincs nemzet a világon, mely *az Isten által eleibe tűzött czélnek* szebben, dicsőbben, magasztosabban megfelelt volna, mint a magyar nemzet.

A ki kételkedik szavaimban, olvassa el nemzetünk történelmét és állításaimat igazolva látja.

Ez a győzhetlen nép, alig foglalja vissza *ősei hazáját* . . . alig tanítja szomszédait maga iránti tiszteletre: azonnal meghódol a keresztény vallásnak s a szent eszének harczosává avatja fel magát.

Van-e nép, van-e nemzet ezen a világon, mely a Jézus evangéliuma érdekében többet áldozott volna, mint a magyar nemzet? Bizonyyára nincs!

Királyaink szentbuzgósággal szállottak le a trón magaslatáról s mint valami vándorapostolok terjesztették a keresztény vallás igazságait s ez által népünket a műveltség magas fokára emelték. S ha vész fenyegette a vallást, a keresztet: „mint a sasok vívni szálltak“ . . . kiállott az egész nemzet a csatasíkokra s élet-halálra kész volt érte harezolni.

Nem lehet csodálni, hogy annyi jeles Árpád-házbeli királyunkat a keresztény világ *szentnévvel tisztelte meg*, mert a keresztény világnak annyi *apostoli királyt* egy nemzet sem adott, mint a magyar.

Éppen *azért bizhatunk nemzetünk jövőjében*, mert *jövő nagyságának és fenmaradhatásának alap föltételeit magában hordja.* Az ősi erények ma is sérthetetlen épségben megvannak *a nemzet egészében*; ezek lesznek *jövőben fenmaradhatásának alapkövei.*

Az ősi erények szent tűzét kialudni nem engedni, első sorban a lelkészek kötelessége.

Ha mi lelkészek, mint a most élő nemzet *táltosai*, papjai

haza, vallás, király és a törvények tiszteletét — védjük, ápoljuk, hirdetjük a templomokban, az iskolákban, a társadalmi életben: nincs mit féltünk a magyart! . . . velünk az Isten! s ha Isten velünk, kicsoda ellenünk? . . .

Nekünk kell megértetnünk, hogy a vérengző harezok dulásai ma már nem teremnek babérokat . . . Az „ultima ratioho:“ ma már csak kényszerülve nyúlnak a mívelt nemzetek.

Nekünk kell figyelmessé tenni nemzetünket a mívelt világ új küzdelmeire: *a munkásság harezára.*

Nekünk kell lelkesíteni minden alkalommal, hogyha őseink karddal kezökben hódolatra kényszerítették a félvilágot: *mi a békesség fegyverével*, a munka eszközével, szálljunk versenyre az egész világgal.

Nekünk kell az *újkor e harezának* apostolaivá lennünk, mely nemzetünket még ifjabbá, még erősebbé, gazdagabbá és hatalmasabbá fogja tenni . . .

Ez a harez fogja leverni a socialismus, nihilismus és communismus fanatikus csapatait, melyek *a közromlás felett* akarnak maguknak egy ábránd világot teremteni, melyben hitők szerint, *munka nélkül lehet megélni.*

A munkásság harezja lesz a lét küzdelmének legszentebb békekötése.

E szent harez küzdelmeire *előörsökül* most is, mint a honfoglaláskor, a székely nép van hivatva . . .

Kormányunk nagy bölcseséggel sorakoztatja már ez új harezra *a gárda tagjait* . . . Százanként, ezerenként taníttatja ez új harez fegyverének forгатására nemzetünk gyermekeit. És a nemzet épp oly életre valónak mutatkozik itt az ipar terén, mint egykor őseink a csatatérekén.

Zendüljenek meg a *túrogatók*. A honmentés nagy munkájában a honfoglalás szent lelkesedése vezesse nemzetünket. Az Isten ismét csodákat akar végeztetni választott nemzetével.

Új harezra készül a magyar,
A gárda népesül,
Zendülj meg egyszerü dalom
Forró üdvözetül!

Attila népe, székelyek,
El nem korecsult sasok:

A harezvonalba legelől
Most is ti állotok.

Ez lesz a harez, a legdicsőbb,
Mit vivott szittya kar!
Megint esodált lesz, s még nagyobb,
Mint régen a magyar.

A bérezek ormán, s völgy ölén,
A jólét napja kél;
Szabad, független lesz a hon
S boldog, ki benne él.

Fegyverre hát! Ragadjuk meg
Az újkor fegyverét,
Mely nagygyá egyedül tehet,
A *munka* eszköztét.

Föl a szent harezra, honfiak!
Hazánk nagysága hiv,
Átok reá, ki vesztegel,
Áldás azon, ki hiv.

Mind veszszén el, pusztuljon el,
Közbékét a ki bont!
*Nagygyá csak béke s munka tesz,
Hazát, s királyi trónt.*

Műhelyek, gyáarak, iparok
S tudomány bajnoki!
Ti vagytok a magyar haza
Leghívebb harezosi.

Előre! Bátran! Győztesen!
Az Isten van velünk! . . .
Mint harezban, úgy *munkában* most,
Az *első* mi legyünk.

RÉDIGER GÉZA.

Egyházi beszéd.*

(Beköszöntő).

János, XVII. 11. Atyám! tartsd meg
a te neved által azokat, a kiket adtál
nekem, hogy egygyek legyenek, mint mi.

Ünnepélyes néma csend, meghatóan magasztos pillanat! Frigykötése az Úr egyik igénytelen szolgálójának, egyházunk egy virágzó szép gyülekezetével: lelkész beiktatási ünnepély! Minden tekintet a szószék felé irányul, a figyelem ott összpontosul, várják a szót a szónok ajkairól, ha valjon teljesül-e a hozzáfűzött remény, hogy: ez az a kit vártunk!? És az új lelkész keble mélyéig megilletődötten áll a gyülekezet előtt. Lelkének gondolataival az egyik pillanatban visszatekint a multra, az elhagyott helyre, elhagyott gyülekezetre, a hol több, mint tizenöt éven át békés szeretettől környezve, békés szeretettel hirdette az Úrnak evangeliumát, a hol átélte élete legboldogabb éveit, átszenvedte legnehezebb szenvedéseit s áldását küldi a távolban hagyott helyre a gyülekezetre, mely most talán szintén reagondol! . . . A másik pillanatban pedig, bár keble magasztos örömeivel tekint az előtte levő díszes gyülekezetre, melynek körében lesz hivatva teljesíteni e mai naptól kezdve az Urtól vett szolgálatát, — mégis az aggodalomnak el nem titkolható érzelmével gondol a reá várakozó nagy feladatra. Ha valjon sikeres lesz-e munkálkodása e gyülekezetben is? Birni fogja-e azt a lelki testi erőt, mely képessé teendi a vallás erkölcsi élet fejlesztésére, a közjónak előmozdítására, szóval kötelességeinek minden tekintetben oly hűségesen való betöltésére, hogy majdan nyugodt önérzettel mondhassa el a nagy mesterrel: „Atyám! a munkát, melyet reám bízál, elvégeztem“!? És ez aggodalom érzelmei között, mintegy fensőbb ihletés hatása alatt veszi ajkaira a nagy apostol magasztos szavait: „nem gondolok én semmivel, az én életem is nekem nem

* Elmondott Arkoson, 1902. aug. 17-én.